

На 3 октомври се навршуваат десет години од атентатот врз првиот претседател на независна Македонија, Киро Глигоров. И по една деценија никој ништо не откри, никој ништо не дозна, кој е нарачателот, кој е извршителот, која била целта. Иако можеби сè е познато, но ништо не е официјализирано. Ниту еден збор, ниту една реченица не е запишана во институциите на системот за атакот, не само врз првиот човек на државата, туку и врз земјата. Оттогаш па наваму излегоа многу фабрикувани информации и филмови околу тоа кој бил крвникот на македонската држава, кој тоа кобно октомвриско утро просегна по животот на првиот политичар во современиот македонски плурализам. Најпрозван за случувањето беше и остана тогашниот шеф на полицијата, за чија улога во настанот се плетеа и сè уште се плетат разноразни приказни. Сомневања кон него упати и жртвата на атентатот, која сè уште чека одговор на прашањето - кој сакаше да го ликвидира?

Во март 2001 година германскиот неделник "Шпигл" дошол до одредени сознанија, според кои, сопругата на поранешниот југословенски претседател, Мира Марковиќ, е таа која во 1995 година ја дала наредбата за егзекуција на тогашниот македонски претседател. Главната причина за ваквиот потег на Марковиќ

била намерата на Глигоров да ги пресече шверцерските канали за дрога и за цигари, кои од Македонија оделе кон Србија, а потоа и кон Западна Европа. "Кајмакот" од овој шверцерски канал го собирал токму синот на Слободан и Мира, Марко Милошевиќ. Токму затоа "првата дама" на Дедиње се обидела со ликвидација да го спречи Киро Глигоров во неговата намера. Оваа наредба не успеала, но успеале наредбите дадени за ликвидација на други лица, како што се Иван Стамболиќ, Жељко Ражнатовиќ-Аркан, Павле Булатовиќ, Радован Стојковиќ-Багзи и други. Станува збор за убиства кои се случуваа последните неколку години, а кои до денес не се расветлени. Според сознанијата, сите овие атентати на политичари, криминалци, воени ко-

ломатот изјави дека се сомнева во бугарските екстремисти. Постоеше и следната верзија, дека иако Бугарија ја призна независноста на Македонија, таа не признала оти Македонците се посебна нација. Некои Македонци, пак, се сомневаа во екстремните македонски националисти или во екстремните етнички Албанци. Интересно е тоа што и денес, десет години по атентатот, сите овие шпекулативни сознанија и информации не се исклучуваат како можни. Глигоров сè уште не знае кој сакаше да го убие. Кога ќе дознае? Бугарските аналитичари проценија дека зад атентатот стојат ултранационалисти од македонска, албанска или од српска провиниенција. Не ја исклучија ниту вмешаноста на мафијата, која била против нормализирањето на

КОЈ И ЗОШТО ЈА ЖРТВУВАШЕ "КРАЛИЦАТА" ЗА СПАС НА ПАРТИЈАТА?

Пишува: **МИШКО ТАЛЕСКИ**

манданти и други познати личности се ставаат на товар на Мира Марковиќ, додека за слеп извршител на нејзините наредби се смета тогашниот шеф на југословенската тајна служба, Раде Марковиќ.

СОМНЕВАЊА И ШПЕКУЛАЦИИ

Интересно е и тоа дека атентатот на македонскиот претседател Глигоров се случи на 3 октомври 1995 година, само еден ден по официјалната посета на Југославија и средбата со Слободан Милошевиќ. Наводно, одлуката паднала откако на оваа средба Глигоров јасно ставил до знаење дека шверцот со цигари, дрога и нафта веќе нема да се толерира од страна на Македонија. Наредниот ден, во центарот на Скопје, пред хотелот "Бристол" експлодира поставениот автомобил-бомба, во моментот кога таму минуваше службеното возило на претседателот. И претходно се редее бројни шпекулации за можните нарачателни на терористичкиот акт. Пред десет години еден европски дипломат го опиша атентатот како "многу професионален", изјавувајќи дека е многу можно бомбашите да се обучени надвор од Македонија. Иако потенцираше дека нема цврсти докази, дип-

аносите на Македонија со Србија и со Грција поради огромните профити од ембаргото. Индикативно е тоа што веднаш по атентатот некои од редовите на националистичките кругови, ова случување им го припишале на соседните земји, имајќи ја на ум, пред сè, Софија. И следната теза е интересна. Постоеле законувачки писма кои претседателот ги примил последните денови и тоа од екстремните сонародници од Австралија и од Канада, со обвинување за "срамниот договор со Атина". Ваквите шпекулации ги пласираа грчките гласила, лоцирајќи ја одговорноста во недефинираната македонска национална свест. Вашингтон имаше одредени сигнали дека пробугарската струја во Македонија, на која не ѝ одговара приближувањето на Белград и на Скопје и на нормализирањето на односите меѓу Скопје и Атина, ќе се обиде тие процеси да ги минира. Имало и навестувања за можниот атентат. Во тој период во Источна Европа имало премногу т.н. "слободни уметници" од поранешните тајни служби на земјите-членки на Варшавскиот пакт, подготвени за одреден хонорар да убијат било кого. Понатаму. Членовите на Организацијата на Македонците во Бугарија ОМО "Илинден" ја осудија изјавата на Атанас Кирјаков, во која атентатот врз претседателот на Македонија тој го оцени како "чин кој требаше да го стори секој чесен Македонец". Кирјаков е еден од функционерите на ОМО "Илин-

☀

Народниот револт од потпишувањето на Времената согласност со најавата на најголемиот митинг во историјата на Македонија пред Собранието заради промената на името и на знамето, се амортизира (во што и се успеа), со атентатот врз тогашниот претседател Глигоров, заради што опозиционите партии го откажаа најавениот митинг, но затоа, пак, Собранието не ја одложи својата седница, туку експресно на 5 октомври 1995 година ја ратификува Времената согласност и го донесе Законот за новото знаме на државата Македонија, иако сè уште беше неизвесен животот на претседателот на државата.

☀

СЕ ПЛАШАТ ИЛИ НЕ СМЕАТ ДА ГО КАЖАТ ИМЕТО НА ГОЛЕМИОТ СРАМ?

Во март 2001 година, "Шпигл" дошол до сознанија, според кои, сопругата на ексјугословенскиот претседател, Мира Марковиќ, е таа која во 1995 година дала наредба за егзекуција на тогашниот македонски претседател. Главна причина било тоа што Глигоров сакал да ги пресече шверцерските канали за нафта, дрога, цигари, чиј "кајмак" го собирал Марко Милошевиќ. Затоа "првата дама" на Дедиње се обидела да го спречи со ликвидација, но наредбата не успеала. Пред десет години еден европски дипломат потенцираше дека нема цврсти докази, но изјави дека се сомнева во бугарските екстремисти. Најголемата и највлијателната финансиска групација "Мултигруп" од Бугарија е првата странска компанија, која беше посочена како еден од организаторите на атентатот. Некои Македонци, пак, се сомневаа во екстремните македонски националисти или во екстремните етнички Албанци. Бугарските аналитичари проценија дека зад атентатот стојат ултранационалисти од македонска, албанска или од српска провиниенција. Не ја исклучија ниту вмешаноста на мафијата, која била против нормализирањето на односите на Македонија со Србија и со Грција поради огромните профити од ембаргото. Постоеле заканувачки писма кои претседателот ги примил од екстремните сонародници од Австралија и од Канада, со обвинување за "срамниот договор со Атина". Ваквите шпекулации ги пласираа грчките гласила, лоцирајќи ја одговорноста во недефинираната македонска национална свест...

ден", кој жестоко ја критикуваше бугарската политика кон Македонците од Пиринска Македонија. Тој го осуди претседателот Глигоров за предавство на националните симболи по потпишувањето на Времената спогодба за нормализирање на односите меѓу Скопје и Атина.

Светскиот македонски конгрес ќе рече: "Не се исклучува дури ни атентатот врз Киро Глигоров на 3 октомври 1995 година, да биде дел од сценариото 'да се жртвува кралицата за да се спаси партијата!'".

ИНСТИТУЦИТЕ ЗАТАИЈА

Народниот револт од потпишувањето на Времената согласност, со најавата на најголемиот митинг во историјата на Македонија пред Собранието заради промената на името и на знамето, се амортизира (во што и се успеа), со атентатот врз тогашниот претседател Глигоров. Поради тоа, опозиционите партии го откажаа најавениот митинг, но затоа, пак, Собранието не ја одложи својата седница туку експресно, на 5 октомври 1995 година, ја ратификува Времената согласност и го донесе Законот за новото знаме на државата Македонија, иако сè уште беше неизвесен животот на македонскиот претседател. Има ли логика во овие анализи? Или се само дел од нагаѓањата кои струјат и се развлекуваат цела една деценија? Како и да е, едно е сигурно, домашните институции не си ја завршија својата работа. Затаија. Или не смеат да ги разоткријат фактите зашто со тоа би предизвикале сериозни последици по одредени индивидуи или гру-

пации? Ниту една власт досега не смогна сили пред јавноста да изнесе барем дел од вистината. Како што тргнале работите прашање е дали таа некогаш и ќе се дознае.

Истрагата за атентатот врз претседателот на државата Глигоров од 3 октомври 1995 година е водена со многу грешки и пропусти. Најголемата и највлијателната финансиска групација "Мултигруп" од Бугарија е првата странска компанија, која беше посочена како еден од организаторите на атентатот врз претседателот на Киро Глигоров. Многу работи во врска со оваа фирма во Бугарија се нејасни и недоказани, но според бугарски извори, таа е формирана од високи политичари на оваа држава, со помош на Бугарската тајна служба кон крајот на осумдесеттите години. Тоа е фирма на поранешни синови, зетовци и други блиски луѓе на бугарскиот политички врв, при крајот на режимот на Тодор Живков. Од лицата кои се спомнувани во некаков контекст околу атентатот, Иво Јанчев, шеф на скопското претставништво на мултинационалната компанија "Мултигруп" со седиште во Скопје, не е првата жртва, туку тоа било некое лице од Братислава. Братислава се спомнува уште во еден контекст. Од овој град македонската полиција имаше сознанија за идентитетот на возачот на автомобилот-бомба пред да биде поставен на местото на атентатот. Жената која била уапсена ја препознала шест очевидци, кога им била покажана фотографијата, но инспекторите не биле сигурни. Таа била пејачка во меаните од скопската населба Сарај сè до Гостивар. Сведоците не биле во состојба да ја препознаат по-

ради извршената пластична операција. По ова полицијата ја ослободи поради недостиг на докази. Како сериозен пропуст во истрагата се посочува фактот дека не се испитани луѓето од претседателовото обезбедување и од неговиот Кабинет, иако полицијата еднаш усно и еднаш писмено го анкетирала самиот претседател. Ова се наведува во контекст на постоењето на уште едно возило-бомба, кое на 2 октомври било поставено пред уште една институција во Скопје, но дека тоа е отстрането кога претседателот ги откажал разговорите кои требало таму да се водат, поради ненадејното патување во Белград на разговори со српскиот претседател Милошевиќ. Се поставува прашањето, кој со таква прецизност располага со дневните активности и рути на претседателот? Дали тоа се луѓето од неговата непосредна близина. Веројатно атентаторите го чекале исходот на разговорите во Белград, бидејќи автомобилот-бомба, кој експлодира на 3 октомври, на истото место бил и на 2 октомври, за што полицијата има несоборлив доказ - фотографија снимена на 2 октомври од местото на атентатот. Вината се префрла и врз македонската полиција. Истрагата им беше доверена на неискусни и помлади криминалисти, а не на Службата за државна безбедност. И што да се каже како заклучок на овие шпекулативни факти, кои десет години кружат во јавноста. Енигмата продолжува. Кој сакаше да го убие Глигоров, веројатно знаат само неколкумина во државата. Се плашат да кажат или не смеат да кажат? Или Глигоров не смее да дознае додека е жив? Голем срам за Македонија.